

COORDINADORS I NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A L'ENSENYAMENT SECUNDARI I AL BATXILLERAT

Bernat Joan i Marí

1. QUÈ ENTENEM PER NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

En usar el terme “normalització lingüística”, hem d'anar amb peus de plom, tenint en compte que el mal ús que se n'ha fet –o l'ús diversificat que podem observar- durant l'últim quart de segle l'ha deixat pràcticament del tot desactivat semànticament. El concepte de “normalització lingüística” fou encunyat per Lluís V. Aracil, introductor de la sociolingüística als Països Catalans. La primera vegada que s'usà fou a l'article “Planificació i normalització lingüística a l'Europa nova”, publicat en una revista de l'UNESCO, a París, allà pels anys seixantes. En aquell article, Aracil definia el concepte en el següent sentit: la normalització lingüística implica que una llengua que ha estat minoritzada recupera tots els àmbits d'ús, fent recular d'aquests la llengua que havia estat superposada. En aquest sentit, hom considera que la normalització lingüística constitueix una autèntica revolució. Una revolució pacífica, sense morts... però una revolució a fi de comptes. Manllevant el terme d'Aracil, Jordi Solé parla obertament de la “revolució sociolingüística catalana”.

En l'articulació de l'Estat autonòmic espanyol, emperò, s'ha usat el terme “normalització lingüística” pràcticament com a sinònim de “bilingüisme”. Així, tenim “lleis de normalització lingüística” que se sostenen en el bilingüisme oficial, imposat pels estatuts d'autonomia. En la perspectiva original, conceptes com “normalització lingüística” i “bilingüisme” resulten pràcticament antitètics, mentre que la legislació actual ens els vol fer sinònims. Bo serà de recordar, aquí mateix, que fou també Lluís V. Aracil qui va parlar del “bilingüisme com a mite” (A “Bilingualisme as a Myth”, paper publicat originàriament dins la revista Word, dirigida per Joshua A. Fishman).

En aquesta consideració del bilingüisme com a mite hi ha diverses observacions importants a fer:

- a. La primera és que no existeixen situacions de bilingüisme bidireccional, és a dir, equilibrat, en què els parlants de les dues comunitats lingüístiques coneguin, aproximadament en les mateixes condicions, les dues llengües. En pràcticament la totalitat dels casos en què dues llengües comparteixen un mateix territori (geogràfic) i uns mateixos àmbits (socials), n'hi ha una de dominant. A cap grup humà no li cal més d'una llengua per funcionar internament i, per tant, per una mera qüestió d'economia lingüística, la tendència més generalitzada és la de reduir el nombre de llengües sobre cada territori concret.
- b. La segona, que les situacions de bilingüisme que puguin existir no són estables. No es coneixen casos en què dues llengües hagin coexistit en un mateix territori i en una mateixa societat durant segles, sense que s'hagin produït canvis importants en l'ús

d'una de les dues. La inestabilitat del bilingüisme pot ser especialment manifesta en una societat com la nostra: basta observar els percentatges de parlants de cadascuna de les llengües entre, posem per cas, les persones que tenen més de cinquanta anys i les que en tenen menys de vint.

- c. En tercer lloc, haurem d'esmentar la paradoxa del bilingüisme: generalment, aquells que lloen les virtuts del bilingüisme, que en fan bandera i que el defensen a ultrança, no solen ser bilingües. Mentre que, correlativament, aquells que advoquen per una societat que funcioni bàsicament en la llengua del país (i que, per tant, són unilingüistes) sí que solen ser bilingües.

El bilingüisme és un mite bastit, doncs, des dels sectors que usen la llengua dominant (i que moltes vegades són els dominants de la societat), amb la intenció de mantenir els propis privilegis. Dit més concretament, la majoria dels que lloen les excel·lències del fet que a les illes Balears i Pitiüses tenguem dues llengües són hispanoparlants, i en lloar les excel·lències del bilingüisme realment estan reivindicant el seu dret a mantenir-se unilingües en la llengua dominant.

Per a nosaltres, doncs, normalització lingüística no pot ser un concepte sinònim de bilingüisme. Al contrari, la normalització lingüística implica un procés de capgirament de la situació actual, en el qual la llengua catalana haurà d'assolir la recuperació dels àmbits d'ús dels quals ha estat bandejada i l'apropiació d'àmbits d'ús de nova creació. Pensem que la societat ha canviat molt, arreu, des de l'inici del procés de minorització de la llengua catalana. A principis del segle XVIII érem encara molt lluny de la implantació de les noves tecnologies, del sorgiment de la societat postindustrial i de les revolucions que ens han afectat fonamentalment al llarg de l'últim mig segle. En conseqüència, el català no ha pogut accedir amb normalitat a tota una sèrie d'àmbits que s'han anat creant quan el procés de subordinació de la llengua ja era un fet social i polític inqüestionable.

La normalització lingüística, doncs, no implica només la recuperació dels àmbits d'ús perduts en el moment d'inici de la minorització de la llengua, sinó l'accés a tots els àmbits necessaris per a desenvolupar-se, en aquesta part del món, com a societat plenament normalitzada. Normalització Lingüística implica possibilitat d'accedir al ple exercici de la ciutadania en condicions normals en la pròpia llengua. Per tant, el procés de normalització de la llengua té avui dia unes exigències molt superior a les que poguéu tenir, posem per cas, fa només mig segle.

2. ASPECTES RELACIONATS AMB LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DINS L'ÀMBIT EDUCATIU.

Tot procés de normalització lingüística requereix assentar-se en un parell de pilars fonamentals: els mitjans de comunicació de masses (dins els quals hi hem d'incloure l'ús social de les noves tecnologies de la informació) i el sistema educatiu. Una llengua que no tenguí aquests dos pilars sòlidament assentats no podrà accedir a la normalització de l'ús social, perquè és a través d'aquests dos pilars que es vehiculen la majoria dels usos lingüístics públics.

No hi ha dubte que vivim en la societat de la informació i que, per tant, la consolidació d'un espai comunicacional català resulta del tot fonamental per al procés de normalització lingüística en aquesta part del món; però no és ara aquest l'àmbit que ens ocupa, sinó el de l'educació.

En quins àmbits i tenint en compte quines premisses haurem de fer funcionar el procés de normalització lingüística –sempre dinàmic i, per tant, requeridor de reajustaments continuats- dins el sistema educatiu?

- a. En primer lloc, resulta fonamental fer de la llengua catalana la llengua vehicular principal dins l'activitat acadèmica. Ras i curt: les classes s'han d'impartir en català. Per unes condicions determinades de “capital humà” disponible dins aquest àmbit a les illes Balears, no estam actualment en condicions d'aconseguir que la totalitat de les classes (diferents de les classes de llengües específiques) siguin en català. Però sí que pens que estam en condicions d'aconseguir que efectivament ho siguin la majoria. Caldrà, en qualsevol cas, canviar els hàbits i els usos i costums de bona part del professorat, emperò, per tal d'ajustar-nos al perfil de què entenem per una classe impartida en català. Massa vegades s'ha computat com a classe impartida en català aquella en la que el professor usa el català a l'hora de realitzar les seues explicacions, sense tenir en compte si usen també el català els alumnes, i si aquest ús és només circumstancial o si es tracta d'un ús sistemàtic.

Per això consideram del tot imprescindible que es faci efectiu el perfil definit normativament de classe impartida en català: “una classe impartida en català és aquella en què el professor hi fa les explicacions, s'hi té el llibre de text i s'hi reparteixen els altres materials didàctics (principals o complementaris), i, a més, els estudiants hi prenen els apunts, hi redacten els exercicis i treballs i hi responen les proves que se'ls posen”.

És imprescindible, perquè puguem considerar una classe com a classe impartida en català, que els alumnes actuïn com a emissors i com a receptors (i no només com a receptors: en aquest cas, es tractaria d'una classe passiva en català). Caldrà, per tant, assegurar que el professorat de les diferents matèries tenguí l'actitud lingüística pertinent que el capaciti per exigir a l'alumnat que actuïn com a emissors en llengua catalana (és a dir, que hi realitzin totes les seues activitats acadèmiques). Aquest punt pot ser especialment problemàtic, perquè s'ha desenvolupat considerablement un discurs tendent a considerar que això pot lesionar la “llibertat d'elecció” dels alumnes, o que pot “discriminar” una de les dues llengües oficials a la nostra comunitat autònoma. La resposta a aquestes afirmacions és ben senzilla: no partim d'uniques condicions d'igualtat i es requereixen mesures que garanteixin la discriminació positiva de la llengua catalana per tal d'arribar a aconseguir l'objectiu que els estudiants, en acabar el seu ensenyament secundari obligatori, dominin fluidament, tant oralment com per escrit, les dues llengües oficials a les illes Balears. També haurem d'imbuir els nostres col·legues de la consciència que tot professor és també professor de llengua, independentment de l'assignatura que imparteixi, i que tothom té la mateixa part alíquota de responsabilitat en el procés de normalització de la llengua catalana.

- b. Per fer avançar la normalització del català dins l'àmbit educatiu hem d'aconseguir, així mateix, un ús ambiental generalitzat de la llengua catalana als centres educatius. Aquest

ús ambiental, evidentment, no fa referència només a la retolació de les dependències dels centres escolars (que, majoritàriament, arreu de les Illes, ja és en llengua catalana), sinó que també ho siguin els avisos, les comunicacions internes i externes, la llengua vehicular de les activitats extraescolars, la llengua dels cartells, avisos, etc, penjats a les taules d'anuncis, i tants d'altres elements que ajuden a configurar l'ús ambiental de la llengua.

- c. La gran assignatura pendent en el procés de normalització del català, a hores d'ara, és l'ús informal de la llengua. La llengua catalana, durant l'últim quart de segle, ha guanyat molts espais formals –és una llengua prestigiosa a nivell acadèmic (quant més alt sigui el nivell major el prestigi de la llengua), té una producció literària i cultural considerablement interessant (perfectament comparable a la de comunitats lingüístiques comparables amb la nostra, com ara la sueca, la danesa o l'hongaresa), i s'ha introduït en l'ús oficial a les més altes esferes-, però ha continuat la davallada dins els àmbits informals, en un procés que s'ha anomenat “llatinització” o “irlandització” (en referència al que històricament va ocórrer amb el llatí o, molt més recentment, ha ocorregut amb l'irlandès). Perquè el català avanci en l'ús informal és necessari relacionar la llengua amb activitats lúdiques, d'esplai, de divertiment, etc. Si no sabem fer avançar la llengua catalana en aquests àmbits difícilment s'aconseguirà una condició necessària perquè avanci en l'ús informal: que es posi de moda entre els joves.

A tal efecte resultarà del tot necessari de canviar alguns estereotips avui dia existents. El fet que el català hagi guanyat espai a nivell formal, dins els àmbits oficials i en l'àmbit de l'alta cultura –juntament amb el fet que els mitjans de comunicació de masses són, en gran part, en mans de gent hostil a la normalització del català-, ha provocat que molts sectors de la nostra joventut vegin el català com la llengua del poder. Es produeix, en aquest sentit, una paradoxa de vastíssimes dimensions: la llengua que realment es troba en una situació subordinada, a causa dels petits avenços realitzats durant aquestes últimes dècades, és vista per grans sectors de joves com la llengua del poder (és a dir com a llengua dominant), i, per tant, el rebuig d'aquesta llengua pot ser vist també com un acte de rebeldia. És imprescindible canviar aquests estereotips. Des del nostre sistema educatiu, podem fer algunes coses per modificar-los (en alguna mesura): una, com ja hem apuntat abans, és promoure activitats lúdiques que els puguin interessar en llengua catalana; una altra, imprescindible també, és formar els nostres estudiants en la reflexió sobre la situació de la llengua, a través de programes adequats d'ensenyament de la sociolingüística, per tal que puguin tenir coneixement –consciència- de quina és la situació real de cada una de les llengües en conflicte a la nostra part del món.

- d. Les pautes de comportament lingüístic –les “normes d'ús”- solen estar fortament afermades, en la societat. Canviar una pauta de comportament lingüístic, una norma d'ús, pot ser extraordinàriament difícil. En l'àmbit educatiu, emperò, tenim un lloc adequat per treballar per modificar, canviar, modelar, etc, aquestes normes d'ús. Pensem que les normes d'ús lingüístic són marques deixades pel poder establert, al llarg de segles, en el comportament sociolingüístic de la gent. Les persones, de manera generalitzada, viuen acríticament les pròpies normes d'ús, i habitualment no solen qüestionar-se-les. Les coses, per a ells, són com són perquè –des de la seua percepció- sempre han estat així, i no té cap raó de ser el fet de qüestionar-se-les o el fet de

proposar-hi algun tipus de canvi. Per modificar les pautes de comportament lingüístic és molt important treballar en actituds lingüístiques. Invertir en millorar les actituds és simultàniament invertir en coneixement lingüístic (és a dir, en competència lingüística) i també, a la llarga, en ús. Actualment, encara ens trobam a la primera part del que en podríem anomenar la *corba irlandesa*. Recordem que, a Irlanda, després de la independència, el gaèlic irlandès fou introduït dins el sistema educatiu, cosa que va fer que la competència lingüística dels irlandesos en gaèlic anàs augmentant ininterrompudament durant més de vint anys. Però, com que no es va produir un augment simultani de l'ús social de la llengua, a partir de les tres dècades d'implantació de la llengua a l'ensenyament, aproximadament, va començar a descendir també la competència lingüística. Actualment, nosaltres ens trobam en la fase ascendent pel que fa a la competència lingüística: cada dia, els nostres joves (i la societat illenca en general) té un domini més ferm de la llengua catalana. Ha augmentat, doncs, la competència lingüística, en català, de la nostra societat. No ha augmentat, emperò, correlativament, l'ús social de la llengua catalana (com ja hem apuntat anteriorment, especialment en els àmbits informals). Resulta absolutament imprescindible d'augmentar aquest ús social de la llengua si volem que no es produeixi, d'aquí a un temps indeterminat, però, amb tota seguretat, curt, un descens en la competència lingüística dels parlants. (Aquestes oscil·lacions en la competència lingüística són a hores d'ara ben visibles entre els estudiants no catalanoparlants, ja majoritaris en el conjunt de les illes Balears i Pitiüses: al llarg del curs són capaços d'aprendre unes certes coses de català, que arriben al seu grau màxim just abans de començar les vacances d'estiu. En aquest punt, comencen les vacances i aquests joves perden el contacte normal amb la llengua catalana. I al cap de dos mesos les seues destreses lingüístiques han disminuït notablement. D'aquest fenomen se'n diu "analfabetisme de recaiguda", i resulta especialment visible entre l'alumnat no catalanòfon de les illes. Si el procés d'"irlandització" continua pel camí actual, en un parell de dècades podria generalitzar-se a tots els grups d'estudiants).

- e. Per dur endavant un autèntic procés de normalització lingüística dins l'àmbit acadèmic, encara haurem de tenir en compte un altre aspecte: el professor –tot el professorat– ha de prendre consciència que constitueix un model sociolingüístic per a l'alumnat. Si volem millorar les actituds lingüístiques dels alumnes, si predicam que el català –com a llengua pròpia de les Illes– ha de ser la primera llengua de l'ensenyament, si promovem que la millor manera d'ensenyar el català als que no en saben és usant-lo sempre en la nostra interacció amb ells, etc, no podem actuar de manera que desmentim aquests principis. Els joves, especialment aquells que es troben en l'adolescència, en l'època de formació de la pròpia personalitat com a individus, s'aferrin moltes vegades a models exteriors a si mateixos. En aquesta etapa de creixement, els pares i les mares han deixat de ser un model per passar a ser, precisament, un contramodel. Això també resulta possible entre el professorat, però dependrà de l'actitud del professor i del tipus de relacions que aquest sigui capaç d'establir amb els alumnes. En condicions de normalitat relacional, l'alumnat es fixarà en el model dels seus educadors. I aquest model ha de procurar ser coherent al màxim. La coherència dóna seguretat als adolescents, mentre que la incoherència genera encara més neguit i inseguretat. L'ús de la llengua catalana sense fissures, sense estridències però sense renúncies, permanent i natural constituirà la millor eina perquè els estudiants no vegin contradiccions. Les

contradiccions resultaran un element més de desconcert entre aquest segment de població. I, a més desconcert, actituds (en general, i lingüístiques en particular) menys fermes.

En aquest sentit, ens permetem d'oferir (vegeu Annex 1) dos decàlegs, que poden servir per formular d'una manera clara les aspiracions de normalitat tant entre el professorat com entre l'alumnat. Que aquest tipus d'eines s'hagin d'utilitzar amb cautela no vol dir que no puguin jugar un paper important (segons quina sigui la dinàmica del centre) en els instituts.

3. INSTRUMENTS PER A LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA A L'ÀMBIT EDUCATIU.

Comptam no només amb instruments didàctics per a dur endavant el procés de normalització lingüística dins l'àmbit educatiu, sinó que hem de tenir en compte tot l'organigrama normatiu dins el qual es desenvolupa la nostra tasca com a educadors. En un centre escolar, tots els documents principals que regeixen la vida del centre han d'estar enfocats de cara a aconseguir la normalització de la llengua catalana, si volem treballar en el sentit d'avançar en el procés de normalització lingüística.

El primer instrument amb què hem de comptar, a nivell general, és una legislació adequada per als objectius que perseguim. Bé és sabut, de tota manera, que sovent els poders públics han de fer equilibris per aconseguir allò que sigui més païble pel conjunt de la societat. Però això no implica que no hàgim d'intentar treure el màxim profit dels instruments legals existents (del tot insuficients per dur a port el procés de normalització de la llengua). En aquest sentit, resultaria un gran pas endavant la promulgació d'una normativa semblant a la que existeix al Principat de Catalunya dins l'àmbit de l'ensenyament. De fet, ja ha estat un pas endavant decretar que la llengua pròpia de l'ensenyament és el català. Ara cal decretar que també n'ha de ser la llengua vehicular i establir, doncs, la direcció en què inequívocament hem de caminar. Això constituirà un acte de responsabilitat de primer ordre per part dels poders públics, perquè traslladarà la pressió sobre qüestió lingüística sobre aquests (és a dir, sobre la representació del comú), en comptes que descarregar la responsabilitat de la política lingüística en cada claustre i en cada consell escolar de cada centre concret.

En segon lloc, hem de comptar amb els instruments propis de la normativa específica de cada centre educatiu, i dins aquests hi hem de destacar:

- a. El Projecte Educatiu de Centre. Aquest document, que ve a ser com la constitució de cada centre educatiu, on se n'especifiquen les característiques, l'orientació educativa i les finalitats fonamentals que es proposa, ha de marcar els propis objectius lingüístics (que mai no podran estar per sota d'aquells que hagi determinat la legislació d'àmbit més general). Així mateix, en el PEC s'hi establiran les orientacions quant a intervenció educativa per tal d'avançar en el procés de NL a cada centre educatiu concret.

- b. El Projecte Lingüístic de Centre. El PLC forma part del PEC, i ha de ser l'eina concreta per a la catalanització lingüística de l'activitat de cada centre escolar. Aquest projecte ha de tenir mecanismes de readaptació, d'avaluació i de modificació que s'adaptin a les necessitats concretes del procés de NL en cada centre, a les pròpies característiques (per ajustar-les a les finalitats educatives generals) i al propi entorn sociolingüístic. En aquest punt consider important de fer una remarca: els estudis sociolingüístics no es poden usar, com s'ha fet manta vegada, per rebaixar les exigències d'ús del català, atenent al fet que hi ha un baix percentatge d'alumnes catalanoparlants o que la llengua ambiental dominant és l'espanyol. Al contrari: és precisament en els centres –i a les àrees geogràfiques del nostre país- on el català es troba en una situació més precària on cal fer més esforços en pro de la NL, i on s'ha de garantir que el sistema educatiu funcioni al màxim en català. En un entorn majoritàriament castellanitzat, els estudiants tendran només l'escola com a àmbit d'adquisició de la llengua pròpia de les Illes, i, per tant, com a garantia de la pròpia formació lingüística, de la pròpia capacitació i, per tant, de la pròpia igualtat d'oportunitats. És a les àrees més descatalanitzades on s'ha de fer el màxim esforç perquè tot funcioni en llengua catalana.
- c. La Comissió de Normalització Lingüística. S'ha de procurar que la CNL sigui un instrument viu de dinamització del procés de normalització lingüística als centres educatius. La tendència més general als nostres centres educatius és a fer que les CNL siguin restringides, amb una majoria de membres procedents del claustre de professors i amb una migrada representació de la resta d'estaments (comptant-hi els alumnes). La dinàmica hauria de ser, al nostre entendre, exactament la contrària: la CNL ha de ser oberta a tots els estaments del centre, i s'ha de procurar la participació de pares i mares, i d'alumnes. Això pot plantejar un problema que també s'ha donat més d'una vegada als centres educatius de les nostres illes: que s'hi apuntin persones de la comunitat escolar que no estiguin interessades perquè el procés de normalització de la llengua avanci, sinó exactament perquè ocorri el contrari. Es tracta de persones que s'apunten a la CNL per boicotejar-ne els objectius fonamentals. En aquesta situació, es pot donar el cas que la CNL esdevingui un instrument buit de contingut, o un camp de batalla completament estèril per a la normalització de la llengua catalana. De tota manera, a l'hora de formar i de fer funcionar les comissions de normalització lingüística, com en qualsevol procés de caràcter dinàmic, resultarà necessari arriscar-se. Les coses poden funcionar o no depenent de múltiples variables.
- d. Les associacions d'alumnes i de pares i mares. Les associacions de pares i mares i les associacions d'alumnes poden constituir també un bon instrument de cara a dinamitzar el procés de normalització de la llengua. En aquest sentit, caldrà fer els possibles perquè les associacions favorables a aquest procés treballin conjuntament amb la direcció i amb els òrgans col·legiats del centre de cara a dur-lo endavant. També és cert que, en aquest àmbit, com apuntàvem en relació a la CNL, tot sovent hi apareixen persones que s'hi apunten i n'esdevenen representants, no amb la intenció de promoure la normalització de la llengua, sinó amb la intenció contrària. En aquest cas, caldrà tenir molt present que mai no es pot ser menys exigent que allò que la llei marca com a mínims, i delimitar molt clarament el camp de maniobra que puguin tenir aquestes persones. Posem un exemple: si la llengua pròpia de l'educació a les Illes Balears és el català, no té cap fonament que una associació de pares o una hipotètica associació d'alumnes

demanin que les comunicacions del centre amb llurs respectius estaments es facin bilingües.

- e. Esmentarem finalment els sindicats, que també haurien de cooperar en el procés de normalització de la llengua, o com a mínim no entorpir les exigències lingüístiques (relacionades amb la qualitat professional) amb obstacles relacionats amb suposats drets previs del professorat. L'objectiu del sistema educatiu és formar ciutadans per al futur i, en conseqüència, els drets dels alumnes –i de la societat en general- es troben per sobre d'interessos i de privilegis funcionaris particulars.

4. A L'ENTORN DEL TRACTAMENT DE LLENGÜES

Entre les comeses del PLC, hi ha, a partir d'ara, l'establiment del tractament de llengües que es realitzi a cada centre educatiu. Hi ha alguns centres –l'IES Marc Ferrer, de Formentera, entre aquells dels quals en tenc alguna referència- que estan iniciant programes pilot en aquest sentit.

A l'hora d'establir el tractament de llengües en un centre educatiu, caldrà tenir en compte, alguns aspectes importants:

- a. El tractament de llengües ha d'anar encaminat a aconseguir el màxim d'eficiència amb el mínim d'esforç (principi econòmic bàsic), no malgastant forces i actuant en la direcció pertinent.
- b. L'objectiu del tractament de llengües ha de coincidir amb els objectius marcats per la llei. Així, contemplarà que tots els alumnes, en acabar la seua escolarització obligatòria, fluidament, tant oralment com per escrit, les llengües catalana i espanyola. Així mateix, també haurà de contemplar que els estudiants hauran de dominar fluidament almenys una altra llengua. I, en la línia que havíem expressat abans, que existeix una llengua que és la vehicular del nostre sistema educatiu, que és la llengua catalana. Aquesta ha de vertebrar tot el sistema.
- c. El tractament de llengües exigeix delimitar perfectament el paper que ha de fer cadascuna de les llengües implicades en el nostre sistema educatiu. Així, per exemple, el català ha d'acomplir clarament la funció de primera llengua (així ho marca la normativa de la Conselleria d'Educació, es pot sobreentendre de la pròpia Llei de normalització lingüística i es desprèn de la consideració estatutària del català com a llengua pròpia de les Illes Balears). Només una llengua pot fer la funció de primera llengua. En conseqüència, aquesta funció només podrà ser feta pel català. El castellà quedarà situat com a segona llengua (oficial perquè és oficial de l'Estat i no llengua vertebradora del nostre sistema educatiu). Aquesta consideració implica que el professorat –molt especialment el professorat que imparteix Llengua Castellana i Literatura- haurà de fer un canvi de xip important. Què diferencia una primera d'una

segona llengua? Quins elements és adequat que es vehiculin a través d'una primera llengua i què s'acomplirà a través d'una segona llengua?

Aquests aspectes són molt importants de cara a treballar les actituds lingüístiques en els estudiants (i, per tant, sotmetre-les prèviament a reflexió entre el professorat). El tractament de llengües no constitueix només –ni tan sols fonamentalment- una eina per distribuir matèria entre diferents assignatures i, per tant, d'economitzar repeticions innecessàries de l'explicació d'uns mateixos conceptes, sinó un element de cohesió del sistema, de distribució del paper de les llengües en una societat multilingüe i de creació i consolidació d'actituds lingüístiques de lleialtat envers la llengua catalana, absolutament imprescindibles perquè el nostre procés de normalització lingüística arribi algun dia a ser reeixit.

5. EL PAPER DEL COORDINADOR LINGÜÍSTIC

La figura del Coordinador Lingüístic és de nova implantació (i d'implantació encara un pèl bambolejant) dins el nostre sistema educatiu. Entenem que el coordinador lingüístic ha d'assolir un estatus similar al d'un cap de departament, amb unes funcions clarament reglamentades, una dedicació horària prefixada i unes responsabilitats molt concretes pel que fa al procés de normalització de la llengua al centre i d'avanç en el Tractament de Llengües.

El Coordinador lingüístic ha de fer funcions diverses, entre els quals podem destacar les següents:

- a. Informativa.-El Coordinador Lingüístic ha d'estar en contacte permanent amb la Directiva del Centre per tal de fer-li arribar tot allò que constitueixi una innovació en matèria de reglamentació lingüística i per orientar-la pel que fa a les mesures a prendre en el procés de normalització. No ha d'assumir, emperò, funcions que corresponen a la direcció del centre. Per exemple, si en un grup concret les matèries ensenyades en llengua catalana no arriben a omplir el cinquanta per cent de les hores lectives i algun professor que no fa la classe en català la hi ha de fer, no correspon de cap manera al coordinador lingüístic de posar l'equip pedagògic sobre avís, sinó que aquesta funció és pròpia del Cap d'Estudis i del Director del Centre. El Coordinador Lingüístic mai no s'ha d'immiscir en aquestes tasques, però s'ha d'assegurar que el càrrec directiu competent les dugui a terme. La funció informativa, emperò, es pot fer tant de cara a la directiva com de cara al conjunt del professorat, de l'alumnat i dels pares i mares d'alumnes. En qualsevol cas, emperò, l'exposició de les disposicions lingüístiques, principals característiques del PLC, etc –que se sol fer a principi de curs- correspon també al cap d'estudis o al director, i no pas al coordinador lingüístic.
- b. Consultiva.-El Coordinador Lingüístic ha d'estar ben informat de la reglamentació en matèria de llengües als centres educatius, i ha de tenir rudiments pel que fa al tractament de llengües. En conseqüència, la resta del professorat podrà consultar-lo sobre aquests aspectes i entenem que té dret a esperar una resposta, o, almenys a buscar-la conjuntament amb qui exerceixi la tasca de coordinador lingüístic.

- c. Avaluadora.-La situació sociolingüística dins cada centre educatiu ha de ser avaluada periòdicament, i s'han de proposar mesures per anar-la millorant i per anar corregint-ne les principals deficiències. El Coordinador Lingüístic coordinarà també la tasca d'avaluar la situació, de detectar les principals mancances, d'establir l'evolució sociolingüística al centre i de tenir informació puntual del que podríem anomenar "l'estat de la qüestió" en matèria lingüística a cada centre d'ensenyament concret.
- d. Planificadora.-Aquesta funció resulta especialment important. La planificació resulta del tot imprescindible en el procés de normalització de l'ús del català a cada centre educatiu. Així, serà interessant d'establir diversos nivells de planificació: un primer nivell de tasques a realitzar immediatament o a curt termini, i un segon nivell de planificació a llarg termini, prèvia avaluació de la situació sociolingüística i dels recursos disponibles a diferents nivells.
- e. Dinamitzadora.-Aquesta funció requereix un cert do de gents per part del coordinador lingüístic, una notable empatia amb estaments diversos del centre i, sobretot, capacitat per canalitzar les energies favorables a la normalització de la llengua de la manera més positiva per al procés de normalització lingüística. La situació sociolingüística i culturalment anòmala que hem patit, la història que la nostra llengua i cultura tenen al darrera i la complexitat de la nostra societat fan que les persones que treballen per la normalització de la llengua catalana, que els activistes culturals i cívics tinguin unes habilitats socials que necessàriament han de ser superiors a la mitjana de la població. Hem d'aprofitar aquestes habilitats socials que una història adversa ens ha desenvolupat per fer-les servir actualment a favor del capgirament d'aquesta història, a favor del procés de normalització lingüística. L'acció dinamitzadora, per tant, ha de ser també fonamental en el procés de normalització de la llengua dins l'àmbit educatiu (de la mateixa manera que també ho és dins d'altres àmbits diferents).

6. L' AVALUACIÓ DE LA COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA

Ens hem referit fins aquí a aspectes que tenen a veure amb la promoció de l'ús social de la llengua, en l'afermament de l'ús ambiental i amb la creació d'actituds lingüístiques positives al procés de normalització lingüística (és a dir, d'actituds de lleialtat lingüística), però no ens havíem referit encara al tema de la competència lingüística (si no era per esmentar el que diu la normativa vigent al respecte). Consideram, emperò, que el tema resulta també imprescindible d'abordar.

Els països civilitzats es caracteritzen precisament perquè fan una avaluació continuada del propi sistema educatiu (basant-se generalment en les destreses en les dues matèries instrumentals bàsiques: la llengua i les matemàtiques). En aquestes avaluacions, es considera fonamental allò que els alumnes saben, no el procés que hagin pogut saber per arribar a saber-ho. I, així mateix, es procura que existeixi un nivellament de coneixements per sobre; és a dir, que es descarta la idea que cadascú ha d'anar tirant i fent allò que pugui, perquè precisament el que això promou entre els joves és l'estratègia d'anar fent la viu-viu,

molt poc recomanable en una època de formació dels propis coneixements, de les pròpies actituds i del propi caràcter. Consideram, per tant, importantíssim de fer avaluacions objectives de la competència lingüística en llengua catalana entre els estudiants, per tal de detectar deficiències, aspectes a reforçar i qüestions que es troben en precari (i que, moltes vegades, se'ns poden passar tranquil·lament per alt si no feim l'esforç de tenir-les en compte d'una manera sistemàtica.

Oferim, en l'Annex II, una mostra d'avaluació realitzada a l'illa d'Eivissa a principi del curs 2000-2001. En l'avaluació hi participà un equip de vint-i-nou professors de llengua catalana d'ensenyament secundari i es detectaren mancances més que evidents quant a competència lingüística a molts centres d'ensenyament de l'illa. El simple fet de fer l'avaluació i de fer-la pública esperonà alguns d'aquests centres a esmerçar més esforços per millorar el coneixement de la llengua catalana entre els seus escolars.

7. L'ARRELAMENT LINGÜÍSTIC I CULTURAL I EL FRACÀS ESCOLAR / ÈXIT ACADÈMIC

No s'ha tractat, de manera més o manco generalitzada, en la nostra societat, la qüestió de l'arrelament social, perquè constitueix un dels temes tabú que existeixen entre nosaltres. Com que la transició a la democràcia no va resoldre la qüestió nacional, parlar d'immigració i fer referència a quin grup la forma i quins tractaments socioculturals ha de rebre (suposant que n'hagi de rebre cap) constitueix ja d'entrada una qüestió sospitosa. És del tot imprescindible de resoldre, emperò, el problema de l'arrelament sociocultural i lingüístic de la població immigrada, de cara a aconseguir la millora de les condicions de vida d'aquesta mateixa població.

Tenim dades obtingudes recentment que ens permeten de concloure que l'arrelament lingüístic i cultural en la societat de les Illes Balears constitueix una eina del tot favorable a l'èxit en els estudis, mentre que el desarrelament en els aspectes esmentats constitueix una de les variables que es correlacionen inevitablement amb el fracàs escolar. Podem deduir, a partir de les dades que hem obtingut en relació a aquest tema (vegeu Annex III), que invertir en arrelament sociolingüístic i cultural constituirà una tasca del tot imprescindible de cara a reduir l'elevat índex de fracàs escolar existent als nostres centres educatius.

La normalització de la llengua catalana no constitueix només una justa reivindicació, ni una determinació feta des dels poders públics, ni una mera fal·lera de quatre lletraferits, sinó que és una eina de cohesió, de progrés i d'èxit acadèmic. Cal, per tant, des de tots els punts de vista, treballar àrduament per fer que el nostre sistema educatiu, mentre qualcú es rumia si ja toca o no establir un model educatiu propi realment autònom, funcioni en català, la llengua pròpia de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera (i de la resta dels Països Catalans).

ANNEX I

(Encapçalament del full: un mapa dels Països Catalans, i un lema de l'estil "Viure en Català a l'Institut")

DECÀLEG LINGÜÍSTIC DEL PROFESSOR / LA PROFESSORA

1. Imparteix les teues classes en català (llevat que imparteixis una altra llengua).
2. El català és la llengua d'Eivissa (de Mallorca, de...): usa-la arreu amb tota normalitat.
3. Procura tenir cura lingüística: usa el registre més adequat i correcte de la llengua, perquè ets un model per a l'alumnat.
4. Usa sempre la llengua catalana, no només a classe, sinó també en l'activitat informal amb alumnes.
5. Facilita als teus alumnes l'accés a la llengua catalana (explicant terminologia específica de la teua assignatura, ajudant-los a usar un català cada vegada més correcte...)
6. Exigeix sempre als teus alumnes, d'acord amb el projecte lingüístic de centre, que usin el català (a treballs, exercicis, exàmens...)
7. No oblidis mai que, a més de ser professor/a de la teua assignatura, també ets, en certa manera professor/a de llengua catalana.
8. Ajuda els teus alumnes a adquirir actituds favorables a l'ús de la llengua catalana: els seran útils en el seu futur acadèmic, laboral i social. Sense saber català no s'arrela a Eivissa (o a Mallorca...).
9. No toleris, ni a classe ni fora, les actituds negatives envers la llengua catalana ni envers les persones que la parlen.
10. No defugis el tema lingüístic: aborda el problema i el conflicte procurant resoldre'l a favor de la normalització del català.

(Mapa dels Països Catalans. Inscripció: "Viure en Català a l'Institut")

DECÀLEG LINGÜÍSTIC DE L'ALUMNE/A

1. Usa amb normalitat la llengua catalana en la teua activitat acadèmica (apunts, exercicis, treballs, exàmens...)

2. El català és la llengua d'Eivissa (de Mallorca, de Menorca...): interessar-se en l'aprenentatge del català és treballar per ser una persona ben arrelada a (nom del lloc que hi correspongui).
3. Ajuda els teus companys no catalanoparlants a aprendre català: la millor forma de fer-ho és parlant-los habitualment en la nostra llengua.
4. Si no parles català, interessa't a aprendre la llengua. No et preocupis si fas faltes o tens errors de pronunciació. La pràctica ajuda a reduir-los.
5. Mai no facis burla d'una persona que s'esforça a parlar català. La teua actitud la podria retreure d'usar la nostra llengua.
6. Interessa't per la literatura i per la cultura vehiculada en català. És molt rica i interessant.
7. Consumeix productes culturals en català (música, llibres, mitjans de comunicació de masses...). Hi trobaràs un ús viu i creatiu de la llengua.
8. Arracona totes les pors i complexos: el català és la llengua vehicular de l'ensenyament a les illes Balears i Pitiüses.
9. Esforça't a usar la llengua amb tota normalitat i procura anar augmentant la teua correcció lingüística.
10. Sigues actiu/va a favor de la llengua i fes respectar els teus drets lingüístics: demana l'ús del català als professors que l'arraconen de la seua activitat acadèmica.

ANNEX II

AVALUACIÓ INICIAL COMPETÈNCIA EN LLENGUA CATALANA

Realització a càrrec de professorat de Llengua Catalana i Literatura d'Educació Secundària Obligatòria de tots els IES (instituts d'ensenyament secundari) de l'illa d'Eivissa.

Univers avaluat. Alumnat de primer i tercer d'ESO dels diversos centres.

Mètode: elaboració de sengles proves –per a ambdós cursos- per tal d'avaluar els coneixements de comprensió oral i escrita, d'expressió oral i escrita, a més de coneixements teòrics i d'exercicis gramaticals.

La nota mínima per superar la prova i considerar l'alumne examinat com a “apte” era de 67 punts sobre 100 (és a dir, calia superar els 2/3).

L'avaluació s'ha realitzat alumne per alumne, per centres i global.

Intenció del sondeig: conèixer la competència lingüística de l'alumnat que s'incorpora als centres de secundària, detectar mancances i fer propostes que permetin de subsanar-les. En aquest sentit, entenem que els centres de procedència que ens donin un estàndard més baix de coneixement de llengua catalana n'han de sortir beneficiats en futurs cursos quant a dotació de recursos (tant humans com materials), per tal de poder assolir els objectius necessaris en relació a la competència lingüística dels seus alumnes.

TAULA DE DADES AVALUACIÓ PER CENTRES

PRIMER D'ESO

CENTRE	APROVATS	SUSPESOS	MITJANA
C.P. Sa Bodega	14	9	68.2
C.P. Can Cantó	7	15	59.1
C.P. Can Misses	2	42	32.5
C.P. Cas Serres	3	20	49.3
C.P. Poeta Villangómez	1	14	36.2
C.P. Sa Blanca dona	6	35	50.1
C.P. Sant Jordi	3	12	50.9
C.P. Can Guerxo	3	15	53.3
C.P. Sant Carles	0	24	47.0
C.P. Cervantes	14	32	
C.P. Sant Ciriac	11	18	63.0
C.P. Santa Eulària	8	84	49.0
C.P. Can Coix	10	14	
C.P. Vara de Rey	5	20	
C.P. Guillem de Montgrí	8	17	
C.P. Jesús	3	19	53.0

TERCER D'ESO

C.P. Sa Bodega	5	9	52.0
----------------	---	---	------

C.P. Can Misses	0	35	24.9
C.P. Cas Serres	0	31	32.2
C.P. Can Cantó	0	18	
C.P. Sa Blanca Dona	2	46	32.2
C.P. Poeta Villangómez	0	24	30.5
C.P. L'Urgell	9	27	46.8
C.P. ES Vedrà	5	23	46.8
C.P. Can Guerxo	4	10	48.0
C.P. Sant Jordi	2	15	42.2
C.P. Santa eulària	6	147	
C.P. Sant Joan	2	31	46.12
C.P. Cervantes	2	24	
C.P. Puig d'en Valls	13	30	47.8
C.P. Jesús	9	15	54.3
C.P. Santa Gertrudis	2	5	65.0
C.P. Sant Rafel	1 (91)	2	53.0

CONCLUSIONS:

-El nivell general de coneixements de Llengua Catalana és considerablement baix. La mitjana és sensiblement inferior a la nota que resultava necessària per poder superar la prova.

-El nivell és millor a primer d'ESO que no a tercer d'ESO. Les possibles interpretacions són dues:

- Que l'alumnat que actualment cursa primer d'ESO ha tingut més ensenyament en llengua catalana (d'altres assignatures diferents de la pròpia de llengua) i que això ha contribuït a mostrar un grau de competència lingüística una mica millor, i
- Que l'alumnat de primer encara no ha entrat en un període crític de l'adolescència – cosa que sí que ocorre a tercer- i que, a més, els mètodes d'ensenyament que han rebut fins aleshores es basen en un major seguiment de la seua activitat acadèmica, mentre que a tercer se'ls permet un grau major d'autonomia.

Hom valora que el millor resultat de primer es pot deure a una combinació d'ambdós factors.

-L'apartat de la prova en el qual els alumnes, de manera generalitzada, han tret un resultat pitjor ha estat el corresponent al bloc 4 (referent a coneixement del seu entorn). Caldria promoure el coneixement del medi, matèria compartida per diversos departaments i a impartir des de diverses assignatures.

-A l'hora de realitzar l'avaluació, hi ha hagut alguns centres que aporten alumnes amb unes notes mitjanes prou més elevades que les de la majoria. En aquest sentit, destaquen el C.P. Sa Bodega –amb el millor estàndard de tots-, el C.P. Sant Ciriac, el C.P. Can Cantó, el C.P. Santa Gertrudis i el C.P. Sant Rafel.

-La major part dels centres se situen en una zona intermèdia, que ens marca l'estàndard de competència lingüística al conjunt de l'illa d'Eivissa. Aquest estàndard és baix i preocupant, perquè queda més de deu punts percentuals per sota dels que són necessaris per tal de considerar la prova com a superada. Eivissa, en conjunt, constitueix una illa amb necessitats educatives especials. I aquest factor es dona d'una manera molt clara pel que fa a la competència lingüística de l'alumnat.

-Hem detectat diversos centres d'urgent intervenció educativa –almenys pel que fa a la competència lingüística dels seus alumnes: el C.P. Can Misses, el C.P. Poeta Villangómez, el C.P. Cas Serres, el C.P. Sant Carles o el C.P. Santa Eulària. Considerem que l'administració educativa hauria d'abocar en aquests centres recursos extraordinaris per tal de millorar la competència lingüística del seu alumnat: és del tot necessari articular-hi grups de suport, dotar-los de material adequat per ensenyar català i en català, fornir-los el professorat suplementari que faci falta i fer-ne un seguiment exhaustiu per part de l'administració educativa i comprovant l'estricta compliment dels Projectes Lingüístics de Centre.

-Així mateix, és del tot imprescindible dotar recursos extraordinaris als centres receptors d'aquest alumnat i molt especialment a l'IES Sa Colomina, que rep alumnes dels centres amb un estàndard mitjà més baix.

-És necessari que existeixin, a més dels corresponents Tallers de Llengua, classes de suport i desdoblaments generalitzats, a tots els cursos d'ESO a tots els instituts d'Eivissa, inclosos el de Sant Antoni i el de Santa Eulària, que enguany han vist retallades les seues plantilles.

-Cal promoure més contactes –i més habituals- entre el professorat de secundària i el de primària, de cara a aconseguir una major competència lingüística en llengua catalana, i a abordar problemes comuns.

ANNEX III

ARRELAMENT SOCIOLINGÜÍSTIC I PROGRÉS ACADÈMIC: CONNEXIÓ ELEMENTAL

Bernat Joan i Marí

A TALL D'INTRODUCCIÓ

El fracàs escolar s'ha convertit en una de les preocupacions més importants que existeixen en el si de la nostra societat. Cada cop més, es nota una preocupació i un desconcert en relació al fet educatiu, que se sol plasmar en assaigs -alguns força interessants-(1), procedents generalment de l'àmbit de la sociologia o de la pròpia didàctica.

S'han donat molts arguments -i de tipus diferents- en relació a per què hi ha estudiants que no progressen adequadament en els seues estudis: sovint s'apunten la manca de perspectives laborals, la inseguretad en relació al futur, el declivi de les utopies que han mogut la societat (i, molt especialment, els joves) al llarg del segle XX... O fins i tot s'esgrimeixen arguments de caire més tècnic: la mala planificació educativa, la manca de recursos per poder implantar adequadament la Reforma educativa, la desconnexió entre propostes educatives i realitat social...

A partir de l'observació més elemental, feia temps que sospitàvem que existia algun tipus de relació entre l'arrelament sociolingüístic -coneixement i ús de la llengua catalana, actitud favorable envers la llengua...- i l'èxit en els estudis. L'observació espontània entre els estudiants d'ensenyament mitjà ens permetia de sospitar que aquells que presenten unes actituds lingüístiques més favorables a la llengua catalana també es compten entre els que solen avançar més bé en la tasca acadèmica. Així mateix, aquestes actituds lingüístiques favorables es poden correlacionar amb un arrelament social general (participació en associacions, compromís amb la pròpia terra i amb la pròpia gent, dinamisme social, etc). Tot plegat originà un estudi (2), al voltant del qual podem oferir la taula de dades corresponent a l'annex d'aquest paper.

Per realitzar el nostre estudi, dividírem l'univers enquestat (tots ells, estudiants d'ensenyament secundari, d'instituts de Mallorca i de les illes Pitiüses) en dos grups: els

que tenien el curs aprovat i aquells que repetien (i que, per tant, havien deixat de superar un curs, o més).

LLENGUA HABITUAL I PROGRÉS ACADÈMIC.

Observam que, dels estudiants que han progressat netament, sense suspendre curs, n'hi ha un 33.01% que afirmen que la llengua que usen més habitualment és el català (un 63-15%, malgrat tot, tenen el castellà com a llengua més freqüent). Dels que han suspès, en canvi, la xifra d'usants habituals de la llengua catalana davalla fins a un 18.98% (prop de quinze punts percentuals!).

Així mateix, dels que progressen adequadament, un 64.66% afirmen conèixer sense entrebancs la llengua catalana, mentre que entre els que no ho fan, el percentatge baixa a un 38.15% (més de vint-i-cinc punts percentuals de diferència!).

En la mateixa línia, els que usen habitualment el català amb els amics són un 28.39% entre els que aproven, i baixa a un rònc 10.60% entre els que suspelen (prop d'un vint per cent de decalatge!)

Com podem observar, doncs, malgrat que l'ús de la llengua catalana, entre els joves, a Mallorca, Eivissa i Formentera, es troba realment en una situació extremadament preocupant, aquest és molt superior entre aquells que avancen al ritme normal en llurs estudis que no entre aquells que hi troben entrebancs, en forma de fracàs escolar més o menys accentuat. La correlació és evident: aquells que superen les barreres que apareixen en la seua vida acadèmica tenen una tendència evident a conèixer i a usar més la llengua catalana que no pas aquells que tenen dificultats en els seus estudis.

EL PAPER DE L'ENSENYAMENT

Hem pogut detectar, així mateix, una correlació evident entre la llengua (o llengües) vehicular en la seua formació i la probabilitat de fracàs escolar existent. Aquells que han patit un ensenyament primari majoritàriament en espanyol tenen moltes més possibilitats de patir fracàs escolar que no aquells que han rebut un ensenyament primari en llengua

catalana o en català i espanyol.

Observem, així, que un 15.56% dels alumnes que superen satisfactòriament els estudis han rebut l'ensenyament primari íntegrament en llengua catalana, mentre que d'aquells que fracassen només n'hi ha un 3.17%, que a nivell d'ensenyament primari hagin funcionat en català!

El funcionament en català de l'escola primària, doncs, no només és una garantia de formació de l'alumnat en llengua catalana -formació a la qual tenen tot el dret, per descomptat-, sinó que la cosa va més enllà: constitueix un antídoto contra el futur (temut) fracàs escolar. Dels que han tengut un ensenyament majoritàriament en espanyol, n'hi ha un 33.53% entre els que aproven... i un 58.73% entre els que fracassen en els seus estudis!

ACTITUDS LINGÜÍSTIQUES I PROGRÉS ACADÈMIC

En la mateixa línia, constatm que els alumnes que superen els seus estudis tenen tendència a presentar unes actituds lingüístiques més favorables envers l'ús de la llengua catalana que no pas aquells que no els superen. Així, dels que aproven n'hi ha un 22.42% que voldrien que el català fos la llengua única vehicular en l'àmbit acadèmic, xifra que es redueix a un 5.34% entre els que suspenen. Dels que aproven, un 47.56% consideren que els mitjans de comunicació, als Països Catalans, haurien de funcionar bàsicament en la nostra llengua nacional. La xifra, òbviament, baixa més de vint punts percentuals (fins al 26.79%) entre els alumnes que no aproven.

Observam, doncs, que es manté la mateixa tònica que en els atres aspectes analitzats: una bona actitud lingüística sol anar vinculada amb el progrés en els estudis, mentre que una actitud lingüística desfavorable predisposa a no avançar en aquests al ritme que caldria (o a quedar definitivament estancats).

UTILITAT DE LA LLENGUA CATALANA

En el nostre sondeig, hem trobat que hi ha una majoria d'estudiants que consideren que la llengua catalana és útil. Però, un cop més, els percentatges varien segons si ens referim als alumnes que progressen acadèmicament o si ens referim a aquells que no ho fan. Aix, doncs, un 58.43% dels estudiants que han aprovat i estan nets de cursos suspesos consideren que el català és una llengua útil, mentre que entre els suspesos el percentatge

davalla a un 48.46%.

Hem correlacionat només relativament la qüestió de la consideració del català com una llengua útil (o no) amb les actituds lingüístiques, perquè és perfectament possible que algú que vulgui que el català arribi a ser una llengua normal en el context de la nostra nació, consideri alhora que actualment, en les condicions sociopolítiques en què ens trobam, el català no és una llengua útil (donat que el seu ús és lluny de trobar-se plenament normalitzat).

CONCLUSIONS

La conclusió fonamental que hem tret del nostre sondeig (B.Joan: 2000) és que existeix una correlació evident entre arrelament sociolingüístic i progrés en els estudis.

L'arrelament sociolingüístic és fet de diversos elements: coneixement de la llengua catalana, ús efectiu de la llengua catalana, actituds de lleialtat lingüística, consideracions positives envers l'ús de la llengua (i, ja en estadis més avançats, activisme per la llengua, per exemple)...

Les correlacions obtingudes són més que evidents, i es donen en tots quants paràmetres hem usat. Els estudiants que coneixen millor el català tenen més possibilitats de tirar endavant des del punt de vista acadèmic. Aquells que usen efectivament més el català amb els amics solen anar millor en els estudis. Una actitud lingüística positiva és un antídote de primer ordre contra el fracàs escolar. I les consideracions positives envers l'ús de la llengua catalana semblen constituir una mena de vacuna en contra de la deserció dels estudis.

En conseqüència, un sistema educatiu que vulgui promoure al màxim els estudiants, per convertir-los en ciutadans ben inserits en la societat i ben formats, hauria de tenir una cura especial pel que fa a aconseguir l'arrelament sociolingüístic entre els joves. Ensenyar català, fer que els joves aprenguin, usin i estimin la llengua catalana no només constitueix un element favorable per al seu bagatge comunicacional, sinó que també els ajudarà a superar els estudis en totes les altres matèries. Perquè dominar bé la llengua i tenir cura de les pròpies capacitats lingüístiques és la primera eina en mans de l'estudiant.

BERNAT JOAN I MARÍ

1) Entre els assaigs més interessants apareguts recentment, ens interessaria destacar el de Salvador Cardús (El desconcert de l'Educació, La Campana, Barcelona 2000) i el de Neil Postman (Fi de l'educació. Una redefinició del valor de l'escola, Eumo Editorial, Vic 2000, per a la versió catalana).

2) Bernat Joan, (Des)arrelament social i fracàs escolar. Informe realitzat per a la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear. Eivissa, 2000).

ANNEX:

QUADRE GENERAL DADES ESTADÍSTIQUES

1. SEXE.

	Aprovats	Suspesos
Home	39,75%	47,72%
Dona	60,24%	52,27%

2. EDAT

12-14 anys	13,51%	0%
14-16 anys	63,57%	33,33%
+16 anys	22,85%	66,66%

3. LLOC DE NAIXEMENT

Eivissa	48,79%	53,90%
Resta PPCC	36,74%	26,56%
Resta Esp.	11,44%	16,12%
Resta món	3,01%	3,90%

4. LENGUA FAMILIAR

Català	34,57%	20,27%
Espanyol	60,63%	70,945
Altres	4,75%	8,78%

5. LENGUA D'ÚS MÉS HABITUAL

Català	33,01%	18,98%
Espanyol	63,15%	76,585

Altres	3,82%	4,43%
--------	-------	-------

6. CONEIXEMENT LLENGUA CATALANA

No en sap	1,8%	5,30%
Amb dificultats	30,72%	50,75%
En sap	64,66%	38,15%

7. ÚS DEL CATALÀ AMB ELS AMICS

Sí	28,39%	10,60%
De vegades	22,22%	22,72%
Pràct. mai	49,38%	66,66%

8. HÀBIT D'ESCRIURE EN CATALÀ

Habitualment	32,12%	12,12%
De vegades	49,09%	53,03%
Pràct. mai	18,78%	34,845

10. ASSOCIACIONISME JUVENIL

Forment part d'alguna associació

Sí	18,67%	17,69%
No	81,32%	82,30%

12. TEMPS LLIURE

Esport	22,26%	26,16%
Música	17,22%	13,37%
Sortir	28,99%	37,20%
Altres	31,51%	23,25%

13. PREFERÈNCIES GASTRONÒMIQUES

Plat local	10,75%	10,51%
Plat estàndard	82,91%	82,92%
Plat exòtic	6,3%	6,85%

14. EQUIP DE FUTBOL PREFERIT

Barça	36,8%	34,83%
Madrid	40,80%	43,82%
Altres	22,4%	21,34%

15. LENGUA ENSENYAMENT PRIMARI

Català	15,56%	3,17%
Català i Espanyol	50,29%	33,33%
Espanyol	33,53%	58,73%
Altres	0,59%	4,76%

16. LENGUA PREFERIDA A L'ACTIVITAT ACADÈMICA

Català	22,42%	5,34%
Català i espanyol	55,75%	60,30%
Espanyol	20,60%	29%
Altres	1,21%	5,34%

17. LENGUA PREFERIDA ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Català	47,56%	26,79%
Espanyol	49,72%	67,32%
Altres	2,70%	5,88%

18. ÉS EL CATALÀ UNA LENGUA ÚTIL?

Sí	58,43%	48,46%
No	19,87%	25,38%

No ho sé	21,685	26,15%
----------	--------	--------

19. ESTÀ SATISFET AMB ELS ESTUDIS?

Sí	59,03%	24,24%
No	6,62%	25%
A mitges	34,33%	50,75%